

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบัน

ครอบครัว พ.ศ.2562¹

ลดาวัลย์ คุรุทวงศ์²

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายที่มุ่งเพื่อจะแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มีความละเอียดซับซ้อน เนื่องจากมาตรการทางอาญาบางสถานการณ์มีความไม่เหมาะสม เพราะกฎหมายอาญามุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวกลับใจและยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ และช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นปัญหาในลักษณะพิเศษแตกต่างจากปัญหาทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มีปัญหาข้อกฎหมายในการบัญญัตินิยามของคำว่าบุคคลในครอบครัว ที่กฎหมายยังบัญญัติไม่ชัดเจน ยกแก่การตีความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 และในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 40 และรวมถึงการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปที่อาจจะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลบัญญัติไว้ในมาตรา 39 ซึ่งผู้ศึกษาได้แยกประเด็นพิจารณาไว้ดังนี้

ประเด็นปัญหาแรกเกี่ยวกับการตีความของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มาตรา 4³ ซึ่งในบทบัญญัติดังกล่าว คำว่าบุคคลในครอบครัว ยังมีความไม่ชัดเจนในตัวเองและต้องมาตีความเพิ่มเติม จึงอาจทำให้มีปัญหาในการบังคับใช้ กล่าวคือ กลุ่มสมรสเดิม หมายความว่ารวมถึงคู่สมรสที่ได้หย่าร้างหรือเลิกรากันไปแล้วด้วยหรือไม่ หรือคู่สมรสเดิมที่ยังมีความผูกพันกันทั้งทางด้านอารมณ์และจิตใจกันอยู่เท่านั้น และได้อยู่ในครัวเรือนเดียวกันหรือแยกออกไปแล้ว เพราะแท้ที่จริงไม่ว่าจะเป็นคู่สมรสเดิมหรือผู้ที่เคยอยู่กันฉันสามีโดยมิได้จดทะเบียน ก็ไม่มีความผูกพันกันแล้ว แต่กฎหมายก็ยังคุ้มครอง หรือกรณีบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ซึ่งหมายรวมถึง

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิต สิริพิฑูร และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาณู สิริฤทธิ์วัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรมย์พรชัย.

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มาตรา 4 บัญญัติว่า “บุคคลในครอบครัว หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน”

คนรับใช้ ลูกจ้างด้วย ซึ่งเห็นว่าเป็นการให้ความหมายอย่างกว้างมาก เนื่องจากคำว่าบุคคลในครอบครัวย่อมหมายถึงญาติพี่น้องที่มีความสัมพันธ์กันและร่วมสายโลหิตเดียวกันเท่านั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ได้พบว่าการบัญญัติคำว่าบุคคลในครอบครัว มีความไม่ชัดเจนแต่มีความหมายอย่างกว้าง ซึ่งยากต่อการตีความในบทบัญญัติ ในขณะที่หลายประเทศได้บัญญัติคำว่าบุคคลในครอบครัวไว้อย่างชัดเจน ว่าคุ้มครองใครบ้าง ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการศึกษาคำว่าบุคคลในครอบครัวของประเทศอินเดีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศนิวซีแลนด์ เพื่อนำมาปรับใช้กับคำนิยามคำว่าบุคคลในครอบครัวของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ดังนี้

1. คำว่าบุคคลในครอบครัวของประเทศอินเดีย ⁴

ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนที่อาศัยอยู่ด้วยกันช่วงใดช่วงหนึ่ง หรืออาศัยอยู่ในที่อาศัยร่วมกันโดยมีมีสัมพันธ์กันทางสายโลหิต โดยการแต่งงาน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวที่มาอาศัยอยู่ร่วมกันในครัวเรือนเดียวกัน ผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศอินเดียได้บัญญัติกฎหมายไว้ได้ชัดเจน กล่าวคือได้บัญญัติในการที่จะคุ้มครองบุคคลในครอบครัวว่าคุ้มครองบุคคลที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การแต่งงาน หรือคุ้มครองบุคคลนครองครอบครัวที่เป็นญาติพี่น้องกันและร่วมสายโลหิตเดียวกัน โดยต้องอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

2. คำว่าบุคคลในครอบครัวของประเทศมาเลเซีย ⁵

ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติมาเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว เช่น คุ้มครองสามี ภรรยา ถึงแม้ประเทศมาเลเซียจะมีการคุ้มครองสองแบบคือสมรสกันตามกฎหมาย และเป็นสามีภริยากันโดยพฤตินัย คือได้ผ่านการแต่งงานทางศาสนา และรวมถึงบุคคลในครอบครัว ที่ประเทศมาเลเซียให้หมายรวมถึง บิดา มารดา พี่น้องหรือญาติคนอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคือบุคคลที่เป็นพี่น้องกันหรือญาติ ซึ่งมีสายโลหิตร่วมกัน จึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย หากถูกระทำความรุนแรง

3. คำว่าบุคคลในครอบครัวของประเทศนิวซีแลนด์ ⁶

ได้ให้ความหมายของบุคคลในครอบครัวไว้ว่า ชายและหญิงที่สมรสกันหรือเคยสมรสกันได้เคยอาศัยอยู่ด้วยกันในครอบครัวเดียวกัน รวมไปถึงบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันโดยไม่ใช่แค่มาจากการครอบครองบ้านหลังเดียวกันหรือเป็นเจ้าของบ้านเช่า ผู้เช่า หรือมีความสัมพันธ์แค่จ้างงาน โดยบุคคลที่

⁴ Indian Law, www.vakilno1.com

⁵ Malaysia-Marriage and Family Formation Patterns

⁶ นิรัช ฐานพงษ์, “กระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว,” (วิทยานิพนธ์, หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 70

สนิทสนมกันโดยพิจารณาจากลักษณะความจริงจังและระยะเวลาของความสัมพันธ์และไม่จำเป็นต้องเป็นความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกันโดยไม่ใช่แค่เป็นผู้เช่า หรืออาจเป็นแค่ลูกจ้าง แต่พิจารณาไปถึงความสนิทสนมกันอย่างจริงจังซึ่งอาจมีความสัมพันธ์เป็นระยะเวลาพอสมควรที่จะทำให้บุคคลในครอบครัวมีความผูกพัน โดยไม่ต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศ เช่น แม่เฒ่า ที่อาจจะอยู่ในครอบครัวมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่าการแนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม หากจะต้องนำมาปรับใช้กับกฎหมายดังกล่าว

ผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีที่ประเทศไทยบัญญัติว่าบุคคลในครอบครัวที่มีความหมายอย่างกว้าง ซึ่งยากต่อการตีความว่ามีขอบเขตในการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวถึงไหน อย่างไร ซึ่งการบัญญัติคำนี้นามบุคคลในครอบครัวของประเทศอินเดีย มาเลเซีย และประเทศนิวซีแลนด์ มีความชัดเจนในการระบุตัวบุคคลถึงแม้จะเป็นการบัญญัติไว้อย่างแคบ แต่ชัดเจนในการตีความและบังคับใช้ในตัวบทกฎหมาย ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่าการบัญญัติของทั้งสามประเทศดังกล่าวมีความเหมาะสม หากจะต้องนำมาปรับใช้กับการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562

ประเด็นปัญหาที่สองเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มาตรา 40⁷ ซึ่งในบทบัญญัติดังกล่าวได้ให้

⁷พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มาตรา 40 บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุ เมื่อได้พบเห็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งตามมาตรา 23

(2) มีหนังสือเรียกผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริง รวมทั้งให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่นใด เพื่อประกอบ การพิจารณาดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ

(3) ตรวจสอบ ประเมินสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวบรวมข้อเท็จจริงและสาเหตุเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว รายงานความเห็นหรือผลการตรวจของผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้อง และ สรุปประมวลผล เพื่อให้หัวหน้าศูนย์พิจารณาออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณา ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือดำเนินการอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้

(4) ดำเนินการให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือและความคุ้มครอง ในเบื้องต้นเป็นการชั่วคราว ได้เข้ารับการตรวจรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ ได้รับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนได้รับการเยียวยา บำบัดฟื้นฟู หรือการช่วยเหลืออื่นใด ตามความเหมาะสม

(5) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ของสถานพยาบาล หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อดำเนินการตาม (4)

(6) ค้นเคหสถานหรือสถานที่เกิดเหตุเพื่อหาและช่วยเหลือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

(7) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่เสนอต่อหัวหน้าศูนย์เมื่อได้ดำเนินการเรื่องใดแล้วเสร็จ

อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งบุคคลดังกล่าวย่อมได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ให้สิทธินั้นไว้ ซึ่งการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมกระทำมิได้

ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาเปรียบเทียบกับทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายประเทศอเมริกา เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น จึงได้นำมาปรับใช้กับพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 ดังนี้

ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นจะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากกว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม กล่าวคือแม้พนักงานเจ้าหน้าที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ต้องเคารพโดยการไม่ก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ⁸ ได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งกฎหมายได้รับรองและคุ้มครองมิให้ผู้ใดมาละเมิด

ประเทศอเมริกา ในมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนตัวของบุคคลภายในรัฐ โดยในบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติไม่ให้มีบุคคลใดเข้ามาละเมิดซึ่งสิทธิและเสรีภาพความเป็นส่วนตัว ซึ่งบทบัญญัตินี้เป็นการขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายต้องออกไปจากเคสสถานเมื่อผู้กระทำและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้เจ้าพนักงานกฎหมายออกไปจากเคสสถาน ซึ่งเป็นแนวทางในการเคารพซึ่งสิทธิของบุคคลในครอบครัว สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของสถาบันครอบครัวและเสรีภาพในเคสสถาน อย่างไรก็ตามแนวทางนี้ก็มีข้อยกเว้นที่เจ้าพนักงานกฎหมายต้องออกไปจากเคสสถานตามคำร้องขอของคู่กรณีได้ แต่ในกรณีมีเหตุอันควรซึ่งเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ได้เกิดขึ้นแล้ว หรือได้ถูกระทำอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งเวลาที่เจ้าพนักงานกฎหมายได้เข้าไปนั้น ซึ่งข้อยกเว้นนี้ทำให้เจ้าพนักงานกฎหมายต้องอยู่ในเคสสถานต่อไปเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ แม้ตัวคู่กรณีฝ่ายผู้ถูกระทำจะไม่ต้องการก็ตาม เพราะแนวทางนี้เป็นไปเพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกระทำ

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวหรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามที่ศาลสั่งหรือหัวหน้าศูนย์มอบหมาย

การค้นตาม (๖) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอาจถูกประทุษร้ายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกาย ให้ดำเนินการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการค้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๔) และ (๖) ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร”

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 33 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคสสถาน

การเข้าไปในเคสสถาน โดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคสสถานหรือที่รื้อฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เมื่อกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่แล้วก็ต้องมาคู่กับการเคารพซึ่งสิทธิและเสรีภาพของคู่กรณีด้วย กล่าวคือหากเจ้าของบ้านไม่ยินยอมให้เข้าไปในเคหสถานพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเคารพซึ่งสิทธิและเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัวของเจ้าของเคหสถาน ยกเว้น พนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นเหตุการณ์อันควรเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาฉุกเฉินหรือถูกกระทำอยู่เรื่อยมาจนพนักงานเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปพบเห็น พนักงานเจ้าหน้าที่ก็สามารถอยู่ต่อไปเพื่อคุ้มครองและป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นให้แก่ตัวผู้ถูกระทำความรุนแรงได้

ประเด็นปัญหาที่สาม เป็นการเผยแพร่ภาพ ข่าวหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวจะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวจากการถูกระทำละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัวเกินสมควรจากการเผยแพร่ข่าวสารการกระทำความรุนแรงในครอบครัวของสื่อมวลชน หรือบุคคลทั่วไปออกสู่สาธารณะ ก็ต่อเมื่อมีผู้พบเห็นหรือทราบว่าได้มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้วได้แจ้งข้อมูลข่าวสารต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือมีการร้องทุกข์

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับ การคุ้มครองซึ่งสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย⁹ ให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัว รวมไปถึงเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการคุ้มครองบุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว การกระทำใดอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เป็นการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิที่มีสภาพบังคับได้ทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข รวมไปถึงหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948¹⁰ ข้อที่ 12 ที่ว่าบุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัวครอบครัวที่อยู่อาศัยหรือการสื่อสารหรือจะถูกลบล้างเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบล้างดังกล่าวนี้ ข้อ 16(3) และข้อ 8 ที่ได้กำหนดให้บุคคลในครอบครัวย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากสังคมและรัฐ ตลอดจนการเยียวยาที่เกิดจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เงื่อนไขในบทบัญญัตินี้ยังไม่เหมาะสม เนื่องจากการคุ้มครองของบทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำและผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวจากการ

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

¹⁰ อานันท์ ปันยารชุน, การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย, 23 มีนาคม 2542

นำเสนอข้อมูลข่าวสารออกสู่สาธารณะต้องเพิ่มเติมข้อความเพื่อให้เป็นการคุ้มครองบุคคลดังกล่าว จึงต้องนำรัฐธรรมนูญที่บัญญัติมาเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 มาใช้ โดยไม่ต้องมีเงื่อนไขในการที่จะเอาผิดกับผู้ที่เผยแพร่ข่าวโดยที่ผู้ถูกระทำความรุนแรงไม่ยินยอม หรือต้องไปดำเนินการให้เป็นคดีก่อน กฎหมายฉบับนี้จึงจะบังคับใช้

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562 มาแล้ว ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาโดยแบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการตีความของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว

พ.ศ.2562

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการแก้ไข มาตรา 4 เนื่องจากยังไม่ชัดเจนในคําทกกฎหมายเป็นการให้ความหมายไว้อย่างกว้าง ซึ่งเป็นการยากในการตีความว่าจะคุ้มครองบุคคลใดบ้าง เพราะถ้าไม่เข้ากับคำว่าบุคคลในครอบครัว ก็ย่อมที่จะนำกฎหมายอื่นมาบังคับใช้ รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ว่าสรุปเป็นเรื่องทำร้ายร่างกายของบุคคลทั่วไปหรือเป็นการทำร้ายกันของบุคคลในครอบครัว โดยการนำกฎหมายของประเทศอินเดีย ประเทศมาเลเซีย และประเทศนิวซีแลนด์ มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข คือแก้ไขข้อความในมาตรา 4 เดิมเป็นดังนี้

“บุคคลในครอบครัว หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิมที่ยังคงอาศัยหรือพึ่งพิงหรือผูกพันอุปการะเลี้ยงดูกันอยู่ ผู้ที่อยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัวที่มีสายสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางเครือญาติ และบุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับอีกฝ่ายหนึ่งภายในระยะเวลาพอสมควรซึ่งพึงพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน”

2. ปัญหาการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 40 การที่กฎหมายได้ให้อำนาจหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ซึ่งเป็นผลดีแก่ผู้ที่ได้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่กฎหมายควรที่จะเคารพสิทธิความเป็นอยู่ของเจ้าของเคสสถานด้วยเพราะบางที่ผู้ถูกระทำไม่ต้องการที่จะให้รัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวหรือต้องเป็นคดีความ รวมไปถึงบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิมนุษยชนในความเป็นอยู่ ซึ่งบุคคลอื่นหรือรัฐจะมาละเมิดไม่ได้ และสิทธิและเสรีภาพที่ทุกคนย่อมมีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงควรเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 40 บรรทัดนี้ ดังนี้

“ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อคู่กรณีฝ่ายผู้กระทำและฝ่ายผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกจากเคสสถานย่อมกระทำได้ เว้นแต่ กรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ได้เกิดขึ้นแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถอยู่ต่อได้”

3. ปัญหาการเผยแพร่ภาพ ข่าวหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ.2562

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 39 วรรคหนึ่ง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา ช่องว่างของกฎหมาย และเพื่อป้องกันผู้ที่หวังหาผลประโยชน์จากผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยการเผยแพร่ภาพหรือข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่ง คู่กรณีไม่ควรถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ เมื่อเขาไม่ต้องการให้เรื่องราว หรือรูปภาพออกสู่สาธารณะ ซึ่ง กฎหมายฉบับนี้ควรที่จะเอาผิดกับบุคคลเหล่านี้ได้ จึงควรแก้ไขข้อความในมาตรา 39 วรรคหนึ่ง ดังนี้

“ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว และบุคคลในครอบครัว โดย เจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของบุคคลดังกล่าว หรือเพื่อแสวงหาผู้ประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ”

เอกสารอ้างอิง

นิรชา ฐานพงษ์. “กระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองเด็กผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว.”
(วิทยานิพนธ์, หลักสูตร นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
อานันท์ ปันยารชุน. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย, 23 มีนาคม 2542.

กฎหมายอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เอกสารภาษาอังกฤษ

Indian Law, www.vakilno1.com

Malaysia-Marriage and Family Formation Patterns

